

การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย ของคำในภาษาจีน

Changes of word meaning in Chinese

อภิวัฒน์ คุ้มภัย*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำในภาษาจีน จากการศึกษาพบว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายเกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในภาษา ความหมายของคำในภาษาจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ความหมายอาจกว้างขึ้นหรือแคบลง หรือความหมายอาจดีขึ้นหรือเสื่อมลงจากเดิมก็ได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ความหมายเดิมของคำอาจถูกแทนที่ด้วยความหมายใหม่ การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำเป็นภาพสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของมโนทัศน์ วิถีชีวิต ค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคม ด้วยเหตุนี้การศึกษาความหมายของคำจึงเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย

๑. บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารในสังคม ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ส่วนของภาษาที่สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายคือคำที่ใช้ในภาษา คำเป็นแหล่งที่บันทึกสรรหฺลิ่งในสังคม เมื่อสรรหฺลิ่งในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความหมายของคำย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นการศึกษาประวัติความเป็นมาของคำในภาษาจีนนอกจากจะทำให้ทราบถึงพัฒนาการด้านความหมายของคำแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบความคิดและวิถีชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของชาวจีนได้

*อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาปัจจุบันตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำในภาษาจีนจำนวนมาก ผู้ที่บุกเบิกการศึกษาในด้านนี้คือ หวาง ลี (王力 ๑๙๘๐) ผลงานเรื่องประวัติภาษาจีนฉบับร่าง ถือเป็นแบบอย่างของการศึกษาภาษาจีนตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และทำให้เกิดงานศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันตามมาอีกหลายงาน เช่น คำศัพท์ภาษาจีนโบราณ โดยสังเขปของ เจียง เถ่า ยวี (蒋绍愚 ๑๙๘๙) หลักการศึกษาความหมายของคำในภาษาจีนโบราณของ เกา โฉ่ว กัง (高守邦 ๑๙๙๔) การศึกษาความหมายของคำในภาษาจีนโบราณของ จาง เหลียน หรง (张联荣 ๒๐๐๐) ระบบคำศัพท์ในภาษาจีนโบราณของ ซ่ง หย่ง เป๋ย (宋永培 ๒๐๐๐) งานต่างๆ เหล่านี้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายว่าเกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การใช้วิธีอุปมา การใช้คำคู่กัน และการใช้คำรีนறு ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของความหมายสามารถจำแนกได้ ๕ ประเภทคือ ความหมายกว้างขึ้น ความหมายแคบลง ความหมายดีขึ้น ความหมายเสื่อมลงและความหมายเคลื่อนย้าย อย่างไรก็ตาม งานดังกล่าวข้างต้นไม่ได้จำกัดของมูลในการศึกษา ข้อมูลที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นคำในสมัยโบราณ ซึ่งอ้างอิงจากวรรณกรรมหลายเล่มด้วยกัน บางคำไม่ใช่แล้วในปัจจุบัน บางคำต้องปรากฏร่วมกับคำอื่นจึงจะมีความหมายสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าคำที่ใช้ในภาษาจีนปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใด ความหมายได้สูญไป ความหมายไดยังคงอยู่ ที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใดที่พบมากในปัจจุบัน

๓. วัตถุประสงค์งานวิจัย

๓.๑ วิเคราะห์ความหมายของคำในภาษาจีนปัจจุบันจำนวน ๓๑๘ คำ

๓.๒ วิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของคำโดยศึกษาย้อนไปหาอดีตที่ไกลที่สุดเท่าที่มีหลักฐานปรากฏอยู่

๓.๓ นำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาหาข้อสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำในภาษาจีนปัจจุบัน

๕. สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำในภาษาจีนเกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในภาษา นอกจากนี้การศึกษาความหมายของคำจะช่วยให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของระบบความคิดและวิถีชีวิตของชาวจีนได้

๕. ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมคำในภาษาจีนจำนวน ๓๑๘ คำจากหนังสือพิมพ์รายวันในประเทศจีนระหว่างปี ๒๐๐๕-๒๐๐๖ เช่น 人民日报 联合早报 教育报 中国经济周刊 เหตุที่ใช้หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลเพราะเป็นสิ่งตีพิมพ์ที่เข้าถึงผู้คนหลายระดับในสังคม ภาษาที่ใช้จึงเป็นตัวแทนของภาษาจีนที่ใช้ทั่วไปในสังคม สำหรับแหล่งข้อมูลด้านการใช้คำและประวัติของคำ ผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสารโบราณและผลงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติของคำในภาษาจีนโดยตรวจสอบกับพจนานุกรมจีนโบราณหลายเล่มโดยเฉพาะของ หวาง ลี เนื่องจากพจนานุกรมจีนโบราณของ หวาง ลี ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของคำในภาษาจีนไว้โดยละเอียด นอกจากนี้ข้อมูลบางส่วนยังได้จากการสอบถามที่ปรึกษาคือศาสตราจารย์ หยาง เทียน เกอ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนิรุกติศาสตร์จีน

๖. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปมี ๖ ประการคือ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การใช้วิธีอุปมา การใช้คำคู่กัน และการใช้คำอื่นพหู ในส่วนของทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำนั้นจำแนกได้ ๕ ประเภทคือ ความหมายกว้างขึ้น ความหมายแคบลง ความหมายดีขึ้น ความหมายเสื่อมลงและความหมายเคลื่อนย้าย จากข้อมูลทั้งหมดสามารถแสดงจำนวนคำและอัตราส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายได้ดังนี้

ประเภทของเปลี่ยนแปลงทางความหมาย	จำนวนคำ	อัตราส่วน
๑. ความหมายกว้างขึ้น (Extension)	๒๔๔	๗๖.๗๓
๒. ความหมายแคบลง (Narrowing)	๑๖	๕.๐๓
๓. ความหมายดีขึ้น (Amelioration)	๑๑	๓.๔๖
๔. ความหมายเสื่อมลง (Pejoration)	๒๑	๖.๖๐
๕. ความหมายเคลื่อนย้าย (Shift)	๒๖	๘.๑๘
รวม	๓๑๘	๑๐๐.๐๐

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย โดยละเอียดก่อน จากนั้นจึงกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแต่ละประเภทตามลำดับ

๖.๑ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ

สาเหตุต่างๆ ที่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปไม่ได้หลายประการ จำแนกได้ดังนี้

๖.๑.๑ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

มนุษย์ได้คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ที่อำนวยความสะดวกในชีวิตมาตั้งแต่สมัย ดึกดำบรรพ์และพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการจึงทำให้เกิดสิ่งประดิษฐ์แปลกใหม่ขึ้นในสังคม เช่น

คำว่า 机 jī ในสมัยโบราณหมายถึงเครื่องยิงธนู (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๕๒๔) ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าขึ้นจึงเกิดสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกลมากมาย คนจีนจึงเรียกสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้ว่า 机 jī ด้วย ในปัจจุบันคำว่า 机 jī จึงใช้ในความหมายว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกลทั่วไป เช่น 录音机 lùyīnjī “เครื่องบันทึกเสียง” 电视機 diànshìjī “โทรทัศน์” 洗衣机 xǐyījī “เครื่องซักผ้า” 客机 kèjī “เครื่องบินโดยสาร” เป็นต้น

คำว่า 弹 dàn ในสมัยโบราณหมายถึงวัตถุก้อนเล็กๆ ที่ใช้ยิง โดยมากเป็น ก้อนหิน ก้อนดินหรือเหล็ก (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๒๘๙) ต่อมาเมื่อมีการนำดินปืนมาทำ เป็นลูกกระสุนและลูกระเบิด จึงเรียกลูกกระสุนและลูกระเบิดต่างๆ ว่า 弹 dàn ด้วย เช่น 手榴弹

shōuliúdàn “ลูกระเบิดมือ” ในปัจจุบันคำว่า 弹 dàn ยังหมายถึงขีปนาวุธด้วย เช่น 洲际导弹 zhōujiàodàn “ขีปนาวุธข้ามทวีป” 原子弹 yuánzǐdàn “ระเบิดปรมาณู” เป็นต้น

คำว่า 布 bù ในสมัยโบราณหมายถึงผ้าที่ทอจากปอกระเจา (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๒๖๑) ต่อมาคนจีนรู้จักนำเส้นใยชนิดอื่นมาทอเป็นผ้าเช่น ผ้าฝ้าย ขนสัตว์ ฯลฯ คำว่า 布 bù จึงหมายถึงผ้าทั่วไปไม่จำกัดเฉพาะปอกระเจาเท่านั้น เช่น 棉布 miánbù “ผ้าฝ้าย” ในปัจจุบันคำว่า 布 bù ยังหมายรวมถึงผ้าที่ผลิตจากใยสังเคราะห์ด้วยเช่น 塑料布 sùliào布 “ผ้าพลาสติก”

คำว่า 锅 guō ในสมัยโบราณหมายถึงหม้อหุงต้ม (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๕๓๘) ต่อมาหมายถึงสิ่งของที่มีลักษณะคล้ายหม้อด้วย เช่น 烟袋锅 yāndàiguō “หัวกลิ้งสูบบุหรี่” 锅铲 guōchǎn “หม้อน้ำ” 锅铲 guōtuōjǐ “หม้อน้ำตีรถยนต์”

คำว่า 钟 zhōng ในสมัยโบราณหมายถึงเครื่องมือที่ใช้เคาะบอกเวลา (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๕๓๙) ต่อมาเมื่อการประดิษฐ์นาฬิกาบอกเวลาจึงเรียกนาฬิกาว่า 钟 zhōng ด้วย คำว่า 钟 zhōng นี้จะหมายถึงนาฬิกาตั้งหรือนาฬิกาแขวน นาฬิกาข้อมือจะไม่ใช้ คำว่า 钟 zhōng แต่จะใช้คำว่า 表 biǎo

จะเห็นได้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เกี่ยวข้องกับรูปคำเลย

๖.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

คำคือตัวแทนของมโนทัศน์ในสังคมแต่ละยุคสมัย เมื่อสภาพสังคม ค่านิยม หรือความคิดความเชื่อในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น

คำว่า 民 mín ในสมัยโบราณหมายถึงทาสผู้ใช้แรงงาน ต่อมาสังคมจีนได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมทาสเป็นสังคมศักดินา คำว่า 民 mín จึงใช้ในความหมายว่า “เกษตรกร” ช่วงปลายราชวงศ์ชิงเกิดการปฏิวัติล้มล้างการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สังคมศักดินาของจีนที่มีพัฒนาการมายาวนานหลายพันปีก็ต้องสิ้นสุดลง คำว่า 民 mín จึงใช้ในความหมายกว้างๆ ว่า “ประชาชน” (高守邦 ๒๐๐๐ : ๑๗๓)

คำว่า 百姓 bǎixìng ในยุคก่อนสมัยจ้านกั๋วหมายถึงขุนนาง เหตุที่เรียกขุนนางว่า 百姓 bǎixìng ซึ่งมีความหมายว่า "ร้อยแซ่" เป็นเพราะในสมัยโบราณพระมหากษัตริย์จะพระราชทานที่ดินและแซ่ให้กับเหล่าขุนนาง ประชาชนธรรมดาหรือพวกทาสจะไม่มีแซ่ ด้วยเหตุนี้คำว่า 百姓 bǎixìng ในสมัยโบราณจึงหมายถึงขุนนางในราชสำนัก ต่อมาเมื่อสังคมทาสค่อยๆ เลือมลง ขุนนางเหล่านี้จึงหมดอำนาจวาสนาไปด้วยกลายเป็นสามัญชนธรรมดา คำว่า 百姓 bǎixìng จึงนำมาใช้ในความหมายว่า "ประชาชน" (高守纲 ๒๐๐๐ : ๑๗๓-๑๗๔)

คำว่า 教授 jiàoshòu ในสมัยโบราณหมายถึงตำแหน่งขุนนางที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนและให้ความรู้แก่ประชาชน (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๕๑๗) จากการสำรวจข้อมูลพบว่าตำแหน่ง 教授 jiàoshòu เริ่มมีในสมัยราชวงศ์ซ่งและมีบทบาทเรื่อยมาจนถึงสมัยราชวงศ์ชิง ต่อมาเมื่อเกิดการปฏิวัติล้มล้างการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทำให้ระบบขุนนางต้องสิ้นสุดลงไปด้วย ในปัจจุบันคำว่า 教授 jiàoshòu นำมาใช้ในความหมายว่า ศาสตราจารย์ซึ่งเป็นตำแหน่งทางวิชาการแทน

คำว่า 老师 lǎoshī ในสมัยโบราณหมายถึงครูสูงอายุที่มีความรู้และประสบการณ์มาก (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๖๕๓) คนจีนในสมัยโบราณมีค่านิยมว่าครูที่จะถ่ายทอดความรู้ได้ดีนั้นต้องมากด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิ แต่ในปัจจุบันค่านิยมนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป คำว่า 老师 lǎoshī นำมาใช้ในความหมายว่าครูที่สอนนักเรียนทั่วไป

คำว่า 娼妓 chāngjī ในสมัยโบราณหมายถึงหญิงที่มีความสามารถด้านการร้องรำในราชสำนัก แต่เดิมคำว่า 娼 chāng เขียนว่า 倡 มีความหมายว่าร้องเพลง (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๑๐๔) ในปัจจุบันคำว่า 娼妓 chāngjī ใช้ในทางไม่ดีหมายถึงโสเภณี จากการสำรวจข้อมูลพบว่าไม่มีหลักฐานที่ยืนยันแน่ชัดว่าเหตุใด 娼妓 chāngjī จึงนำมาใช้ในความหมายนี้ แต่ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะมาจากหญิงที่มีอาชีพ ให้ความบันเทิงแก่แขกที่มาใช้บริการหองามในสมัยโบราณ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมมีผลโดยตรงต่อคำที่ใช้ในภาษา สำหรับภาษาจีนที่มีพัฒนาการอันยาวนานหลายพันปีนั้น การศึกษาประวัติความเป็นมาของคำเท่ากับว่าเราได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติจีนด้วย

๖.๑.๓ การใช้วิธีอุปมา

การอุปมาหรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า methaphor นั้นเกิดจากผู้ใช้ภาษาสังเกตเห็นว่าของสิ่งหนึ่งมีลักษณะคล้ายกับของอีกสิ่งหนึ่ง จึงใช้คำที่มีลักษณะคล้ายกับของสิ่งนั้นมาเรียกแทน และเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในหมู่นักใช้ภาษาจนกระทั่งกลายเป็นชื่อเรียกของสิ่งนั้นไปแล้ว ลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นการเพิ่มความหมายให้แก่คำได้อีกทางหนึ่งโดยที่คำๆ นั้นมีทั้งความหมายเดิมซึ่งเป็นความหมายต้นแบบกับความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นจากการอุปมา (น้ำพิพย์ กิงคารวัฒน์ ๒๕๕๑ : ๑๖๘) เช่น

คำว่า 雷 léi ในสมัยโบราณหมายถึงฟ้าร้อง (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๖๑๓) ต่อมาเมื่อผู้คนสังเกตเห็นว่าวัตุระเบิดมีเสียงดังกึกก้องเหมือนเสียงฟ้าร้อง จึงเรียกระเบิดว่า 雷 léi ด้วย คำนี้ต่อมาใช้กันอย่างแพร่หลายทำให้ความหมายของคำ 雷 léi เพิ่มขึ้น นอกจากจะหมายถึง “ฟ้าร้อง” แล้ว ยังหมายถึง “ระเบิด” อีกด้วย

ความหมายเชิงอุปมาอาจเกิดจากการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรม กับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้ความหมายที่กระฉ่างชัดขึ้น เช่น

คำว่า 抓 zhuā ในสมัยโบราณหมายถึง จับหรือคว้าสิ่งของด้วยมือ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๓๕๔) ต่อมานำมาใช้ในเชิงนามธรรมกับคำว่า 机会 jīhuì “โอกาส” มีความหมายใหม่ว่า “คว้าโอกาส”

คำว่า 尝 cháng ในสมัยโบราณหมายถึงชิมอาหาร (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๓๒) ต่อมานำใช้ในเชิงนามธรรมกับคำว่า 经验 jīngyàn “ประสบการณ์” มีความหมายใหม่ว่า “ผ่านประสบการณ์”

คำว่า 掌握 zhǎngwò ในสมัยโบราณหมายถึงถือหรือกุมไว้ในมือ (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๑๓๗๗) ต่อมานำมาใช้ความหมายในเชิงนามธรรมว่า “เข้าใจหรือควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี” ในปัจจุบันความหมายเดิมของคำว่า 掌握 zhǎngwò ไม่มีที่ใช้แล้ว มีใช้แต่เฉพาะความหมายในเชิงนามธรรมเท่านั้น

คำว่า 开阔 kāilǎng ในสมัยโบราณหมายถึง (สถานที่) กว้างขวาง โล่งโปร่ง (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๕๙๖) ต่อมานำมาใช้ในความหมายเชิงนามธรรมว่า (ความคิด) จิตใจ นิสัย) ปลอดโปร่ง สดใส มองโลกในแง่ดี ในปัจจุบันความหมายเดิมของคำว่า 开阔 kāilǎng พบน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วจะใช้ในเชิงนามธรรมมากกว่า

การอุปมาถือว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้คำเปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายที่สุดเพราะมนุษย์มักนำสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกับกันอยู่เสมอ ทำให้มนุษย์ไม่ต้องสร้างคำใหม่ขึ้นใช้อยู่ตลอดเวลา

๖.๑.๔ การใช้คำคู่กัน

คำที่มักใช้ร่วมกันนั้น อาจไปเอาความหมายของคำที่เกิดร่วมกันมารวมไว้ ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปและสามารถใช้แทนอีกคำหนึ่งได้หรือในบางกรณีความหมายเดิมของคำอาจสูญไปเลยก็ได้ ในภาษาจีนการเปลี่ยนแปลงความหมายในลักษณะนี้พบมากในคำประสม เช่น

คำว่า 错误 cuòwù ในปัจจุบันหมายถึงผิดพลาด ในสมัยโบราณคำว่า 错 cuò ไม่ได้มีความหมายว่า "ผิดพลาด" แต่มีความหมายว่า "สลับกัน ดัดกัน" (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๕๓๑) เมื่อคำว่า 错 cuò ใช้ร่วมกับคำว่า 误 wù ซึ่งมีความหมายว่า "ผิดพลาด" (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๒๙๑) จึงมีความหมายเหมือนกับคำว่า 误 wù ในปัจจุบันคำว่า 错 cuò นำมาใช้แทนคำว่า 误 wù ในสมัยโบราณ ส่วนคำว่า 误 wù จะต้องปรากฏร่วมกับคำอื่นเช่น 误解 wùjiě "เข้าใจผิด" 误导 wùdǎo "ชักนำไปในทางที่ผิด"

คำว่า 搅拌 jiǎobàn ในปัจจุบันหมายถึงคนให้เข้ากัน ในสมัยโบราณคำว่า 搅 jiǎo ไม่ได้มีความหมายว่า "คนให้เข้ากัน" แต่มีความหมายว่า "ทำให้วุ่นวาย" (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๒๙) ส่วนคำว่า 拌 bàn เริ่มมีใช้ราวๆ สมัยราชวงศ์ซ่ง มีความหมายว่า "คนให้เข้ากัน" (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๒๙) เมื่อคำว่า 搅 jiǎo ใช้ร่วมกับคำว่า 拌 bàn จึงมีความหมายเหมือนกับคำว่า 拌 bàn ในปัจจุบันคำว่า 搅 jiǎo และคำว่า 拌 bàn สามารถปรากฏตามลำพังได้ มีความหมายว่า "คนหรือคลุกเคล้าให้เข้ากัน" แต่คำว่า 搅 jiǎo ซึ่งมีความหมายว่า "ทำให้วุ่นวาย" จะต้องปรากฏร่วมกับคำอื่น เช่น 搅乱 jiǎoluàn "สร้างความวุ่นวาย" 搅扰 jiǎorǎo "ทำให้เสียรบกวน"

คำว่า 等待 děngdài ในปัจจุบันหมายถึงรอคอย ในสมัยโบราณคำว่า 等 děng ไม่ได้มีความหมายว่า "รอคอย" แต่มีความหมายว่า "เท่ากัน เสมอภาคกัน" (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๘๗๕) เมื่อคำว่า 等 děng ใช้ร่วมกับคำว่า 待 dài ซึ่งมีความหมายว่า "รอคอย" (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๒๙๕) จึงมีความหมายเหมือนกับคำว่า 待 dài ในปัจจุบัน คำว่า 等 děng นำมาใช้แทนคำว่า 待 dài ในสมัยโบราณ ส่วนคำว่า 待 dài นั้นจะต้องปรากฏ

ร่วมกับคำอื่นเช่น 待发 dàifā “รอที่จะออกเดินทาง” 待考 dàikǎo “เก็บเรื่องไว้เพื่อตรวจสอบ” 待命 dàimìng “รอคำสั่ง”

คำว่า 花朵 huāduǒ ในปัจจุบันหมายถึงดอกไม้ ในสมัยโบราณ คำว่า 朵 duǒ ก็มีความหมายว่า “ดอกไม้” (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๔๕๘) เมื่อใช้ร่วมกับคำว่า 花 huā ปรากฏว่าในปัจจุบันไม่มีการใช้คำว่า 朵 duǒ ในความหมายว่า “ดอกไม้” อีกแล้ว แต่จะใช้เป็นลักษณะ นามเช่น 一朵花 yì duǒ huā “ดอกไม้ ๑ ดอก”

คำว่า 眼睛 yǎnjīng ในปัจจุบันหมายถึงดวงตา ในสมัยโบราณคำว่า 眼 และคำว่า 睛 jīng ต่างก็มีความหมายว่า “ดวงตา” (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๗๘๘) ในปัจจุบันเมื่อพูดถึงดวงตาต้องใช้คำว่า 眼睛 yǎnjīng จะใช้คำว่า 眼 yǎn หรือคำว่า 睛 jīng คำใดคำหนึ่งตามลำพังไม่ได้ คำว่า 眼 yǎn ในปัจจุบันยังใช้เป็นลักษณะนามของบ่อน้ำ เช่น 一眼井 yì yǎn jǐng ส่วนคำว่า 睛 jīng ในปัจจุบันคงใช้แต่ในสำนวน เช่น 画龙点睛 huà lóng diǎn jīng ซึ่งมีความหมายว่า “เติมส่วนสำคัญเข้าไปทำให้ดูมีชีวิตชีวา”

จะเห็นได้ว่าการที่คำบางคำเกิดร่วมกันนี้ ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางความหมายมีลักษณะที่ต่างกันออกไป ความหมายของคำอาจเพิ่มขึ้นหรือสูญไป หรืออาจทำให้ความหมายเปลี่ยนไปเลยก็ได้

๖.๑.๕ การใช้คำรื่นหู

คำบางคำในสมัยหนึ่งเป็นคำต้องห้ามคือเป็นคำสื่อความหมายในเรื่องเพศ หรือการสมสู่หรือในเรื่องที่น่ากลัวอาจนำเภทภัยความโชคร้ายมาสู่ได้ หรือมีจะนั้นก็ เป็นคำที่มีความหมายในทางลบ คำเหล่านี้คนจะเลี่ยงไม่ใช้ และจะต้องใช้คำอื่นแทน (ปราณี กุลละวณิชย์ ๒๕๓๙ : ๔๒๙) กระบวนการนี้เรียกว่าการใช้คำรื่นหู (Euphemism) เช่น

คำว่า 死 sǐ หมายถึงตาย เป็นคำที่ให้ความหมายรุนแรง จึงมีคำหรือสำนวนที่มาใช้แทนว่า 去世 qùshì “ถึงแก่กรรม” 归天 guītiān “ขึ้นสวรรค์” 离开世间 líkāi shìjiān “ลาจากโลก” 去见列宁 qù jiàn lièníng “ไปพบเลนิน”

คำว่า 厕所 cèsuǒ หมายถึงห้องส้วม เป็นคำที่มีความหมายไม่ค่อยสุภาพ จึงมีคำที่มาใช้แทนว่า 洗手间 xǐshǒujiān “ห้องน้ำ” 更衣间 gēngyījiān “ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว”

คำว่า 黑人 hēirén หมายถึงคนดำ เป็นคำที่ให้ความหมายในเชิงเหยียดสีผิว จึงมีคำที่ใช้แทนว่า 非洲人 Fēizhōurén “คนแอฟริกา”

คำว่า 老人 lǎorén หมายถึงคนแก่ เป็นคำที่ให้ความหมายเชิงลบ จึงมีคำที่ใช้แทนว่า 成年人 chéngniánrén “ผู้สูงอายุ”

คำว่า 病 bìng หมายถึงเจ็บป่วย เป็นโรค เป็นคำที่ให้ความหมายเชิงลบ จึงมีสำนวนที่ใช้แทนว่า 身体不舒服 shēntǐ bùshūfu “ร่างกายไม่ค่อยสบาย” 身体不太好 shēntǐ bùtāihǎo “ร่างกายไม่ค่อยดี”

จะเห็นว่า การใช้คำรื่นหูมิใช่เพื่อให้ฟังดูไพเราะเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความรู้สึกรสใจของผู้ใช้ภาษารวมถึงคติความเชื่อและค่านิยมต่างๆ ในสังคม

๖.๒ ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ความหมายของคำในภาษาจีนอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ๕ ลักษณะ ดังนี้

๖.๒.๑ ความหมายของคำกว้างขึ้น (Extension)

คำอาจมีความหมายกว้างขึ้นกว่าเดิม กล่าวคืออาจเคยหมายถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะ ต่อมาใช้ในบริบทที่กว้างขึ้นกว่าเดิม ตัวอย่าง

刀 dāo “มีด” > “ของที่มีลักษณะคล้ายมีด”

คำว่า 刀 dāo เดิมหมายถึงมีด (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๖๖) ต่อมาหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะคล้ายมีด เช่น 冰刀 bīngdāo “สเก็ตน้ำแข็ง” 剃须刀 tìxūdāo “มีดโกนหนวด” 剪刀 jiǎndāo “กรรไกร”

带 dài “เข็มขัด” > “สายหรือของที่มีลักษณะคล้ายสาย”

คำว่า 带 dài เดิมหมายถึงเข็มขัด (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๒๖๕) ต่อมาหมายถึงสิ่งของที่เป็นสายหรือมีลักษณะคล้ายสาย เช่น 袜带 wàdài “สายรัดถุงเท้า” 领带 lǐngdài “เน็คไท” 皮带 pídài “สายหนัง”

匠 jiàng “ช่างไม้” > “ช่างฝีมือ”

คำว่า 匠 jiàng เดิมหมายถึงช่างไม้ ไม่รวมช่างฝีมือประเภทอื่น (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๘๖) ต่อมาหมายถึงช่างฝีมือทั่วไป ในปัจจุบันคำว่า 匠 jiàng

มักปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น 木匠 mùjiàng “ช่างไม้” 铜匠 tóngjiàng “ช่างทองแดง” 瓦匠 wǎjiàng “ช่างกระเบื้อง” 铁匠 tiějiàng “ช่างเหล็ก” 石匠 shíjiàng “ช่างหิน” เป็นต้น
菜 cài “ผัก” > “อาหาร”

คำว่า 菜 cài เดิมหมายถึงผัก (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๐๗๒) ต่อมาหมายถึงอาหารทั่วไปทั้งที่เป็นผักและเนื้อสัตว์ เช่น 北京菜 Běijīngcài “อาหารปักกิ่ง” 山东菜 Shāndōngcài “อาหารฉานตง” 广东菜 Guǎngdōngcài “อาหารกวางตุ้ง” 四川菜 Sīchuāncài “อาหารเสฉวน”

池 chí “คลองคูเมือง” > “สระน้ำ หนองน้ำ”

คำว่า 池 chí เดิมหมายถึงคลองคูเมือง (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๕๖๖) ต่อมาหมายถึง สระว่ายน้ำ หนองน้ำทั่วไป ในปัจจุบันคำว่า 池 chí มักปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น 游泳池 yóuyǒngchí “สระน้ำ” 池塘 chí táng “อ่างเก็บน้ำ” (โดยทั่วไปจะไม่ค่อยใหญ่ แต่น้ำจะค่อนข้างตื้น) 池盐 chí yán “บ่อเกลือ” (เป็นบ่อน้ำเกลือจากทะเลสาบน้ำเค็ม) 池沼 chí zhǎo “สระน้ำ หนองน้ำ”

结构 jiégòu “โครงสร้างของสิ่งปลูกสร้าง” > “โครงสร้าง องค์ประกอบ”

คำว่า 结构 jiégòu เดิมหมายถึงโครงสร้างของสิ่งปลูกสร้าง เช่น เสา คาน หลังคา (古代汉语词典 ๒๐๐๓ : ๗๘๘) ต่อมาใช้ในเชิงนามธรรมหมายถึงโครงสร้าง หรือองค์ประกอบ เช่น 句子结构 jùzìjiégòu “โครงสร้างประโยค” 原子结构 yuánzìjiégòu “องค์ประกอบของปรมาณู”

驱 qū “ควมม้า” > “ไล่ ขับไล่”

คำว่า 驱 qū เดิมหมายถึงควมม้า (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๖๙๐) ต่อมาหมายถึงไล่หรือขับไล่สิ่งที่ไม่พึงประสงค์หรือข้าศึกศัตรู เช่น 驱鬼 qū guǐ “ไล่ผี” 驱逐 qū zhú “ขับไล่”

噪 zào “(นก) ร้อง” > “ส่งเสียงดังอึกทึก เสียงดังเจี๊ยวจ๊าว”

คำว่า 噪 zào เดิมหมายถึงนกร้อง (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๓๘) ต่อมาหมายถึงส่งเสียงดังอึกทึก เสียงดังเจี๊ยวจ๊าว เช่น 噪音 zàoyīn “เสียงดังอึกทึก”

补 bǔ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า” > “ซ่อม เสริม ทดแทน”

คำว่า 补 bǔ เดิมหมายถึงซ่อมแซมเสื้อผ้า (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๓๖๘) ต่อมาหมายถึงซ่อมแซมสิ่งของทั่วไปหรือเสริมสิ่งที่ขาดไป เช่น 弥补 mǐbǔ “ทดแทน” 补选 bǔxuǎn “เลือกตั้งซ่อม”

戴 dài “สวม (ที่ศีรษะ)” > “สวม (ที่ใบหน้า หน้าอก คอ แขน)”

คำว่า 戴 dài เดิมหมายถึงสวมที่ศีรษะ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๓๔๔)
ต่อมาหมายถึงสวมที่ใบหน้า หน้าอก คอหรือแขน เช่น 戴面纱 dàimiànshā “สวมผ้าคลุมหน้า”
戴项链 dàixiàngliàn “สวมสร้อยคอ” 戴手绢 dàishǒuzhuó “สวมกำไลข้อมือ”

๖.๒.๒ ความหมายของคำแคบลง (Narrowing)

คำอาจมีความหมายแคบลงกว่าเดิม กล่าวคือ คำมีความหมายลดขอบเขตลง
ทำให้มีความหมายเฉพาะเจาะจงขึ้น ตัวอย่าง

宫 gōng “บ้านเรือน” > “พระราชวัง”

คำว่า 宫 gōng เดิมหมายถึง บ้านเรือน (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๒๑๒)
ต่อมาหมายถึง พระราชวัง มีความหมายระบุเฉพาะว่าเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ และชื่อ
พระวงศ์ ในปัจจุบันคำว่า 宫 gōng มักปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น 宫殿 gōngdiàn
“พระราชวัง” 行宫 xínggōng “พระราชนิเวศน์” 故宫 gùgōng “พระราชวังเดิม” 东宫
dōnggōng “พระราชวังของพระมเหสี”

金 jīn “เหล็ก” > “ทองคำ”

ความหมายเดิมของคำ 金 jīn หมายถึง “เหล็ก” (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ :
๑๕๑๐) ต่อมาหมายถึงเฉพาะทองคำ ในปัจจุบันคำว่า 金 jīn มักปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น 黄金
huángjīn “ทองคำ” 金行 jīnháng “ร้านทอง”

辇 niǎn “รถลาก” > “ราชรถ”

คำว่า 辇 niǎn เดิมหมายถึงรถลากทั่วไป (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ :
๑๓๙๙) ต่อมาหมายถึงเฉพาะราชรถ มีความหมายระบุว่าเป็นรถของพระมหากษัตริย์ สามีของ
ธรรมดาคะใช้คำนี้ไม่ได้ ความหมายว่า “ราชรถ” สันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มใช้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฉิน
เป็นต้นมา

女士 nǚshì “ผู้หญิงและผู้ชาย” > “ผู้หญิง”

คำว่า 女士 nǚshì เดิมหมายถึงผู้หญิงและผู้ชาย (中华古汉语大辞典
๒๐๐๐ : ๘๑๕) ต่อมาใช้เป็นคำเรียกเฉพาะผู้หญิง เช่น 女士服饰 nǚshìfúshì “เสื้อผ้าและ
เครื่องประดับของผู้หญิง”

人物 rénwù “คนและสรรพสิ่ง” > “ตัวละครหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง”

คำว่า 人物 rénwù เดิมหมายถึงคนและสรรพสิ่ง (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๙๓๕) ต่อมาหมายถึงตัวละครหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น 历史人物 lìshǐrénwù “ตัวละครทางประวัติศาสตร์” 重要人物 zhòngyàorénwù “บุคคลสำคัญ”

丈人 zhàngren “ชายชรา” > “พ่อตา”

คำว่า 丈人 zhàngren เดิมหมายถึงชายชรา (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๒) ต่อมาหมายถึงพ่อตา ในปัจจุบันพยางค์ท้ายของคำ 丈人 จะอ่านเสียงเบากลายเป็น zhàngren

丈夫 zhàngfū “ผู้ชาย” > “สามี”

คำว่า 丈夫 zhàngfū เดิมหมายถึงผู้ชาย (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๗๙) ต่อมาหมายถึงสามี ออกเสียงเป็น zhàngfu

妻子 qīzi “ภรรยาและลูก” > “ภรรยา”

คำว่า 妻子 เดิมออกเสียง qīzi หมายถึงภรรยาและลูก (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๙๐) ต่อมาหมายถึงเฉพาะภรรยา ออกเสียงเป็น qīzi

肥 féi “อ้วน (ใช้กับคนและสัตว์)” > “อ้วน (ใช้กับสัตว์)”

คำว่า 肥 féi เดิมหมายถึงลักษณะของคนและสัตว์ที่อ้วน (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๙๙๑) ต่อมาหมายถึงเฉพาะลักษณะของสัตว์ที่อ้วน หากกล่าวถึงลักษณะของคนจะใช้คำนี้ไม่ได้ ต้องใช้คำว่า 胖 pàng

饲 sì “ให้อาหารคนหรือสัตว์” > “ให้อาหารสัตว์”

คำว่า 饲 sì เดิมหมายถึงให้อาหารคนหรือสัตว์ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๖๖๒) ต่อมาหมายถึงเฉพาะให้อาหารสัตว์ ในปัจจุบันคำว่า 饲 sì มักปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น 饲养 sìyǎng “เลี้ยงสัตว์” 饲料 sīliào “อาหารสัตว์” 饲养 sīyuan “พนักงานเลี้ยงสัตว์”

๖.๒.๓ ความหมายของคำดีขึ้น (Amelioration)

คำอาจมีความหมายเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือคำเดิม อาจมีความหมายกลางๆ แล้วพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นหรือความหมายด้านลบที่มีมาแต่เดิม ของคำลดความเข้มข้นลง ตัวอย่าง

饿 è “อดอยาก” > “หิว”

คำว่า 饿 è เดิมหมายถึงอดอยาก (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๒๕๖)
ต่อมาหมายถึงหิว เช่น 我肚子饿了 Wǒ dùzi è le. “ผมหิวแล้ว”

赢 yíng “ได้กำไร” > “ชนะ”

คำว่า 赢 yíng เดิมหมายถึงได้กำไร (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๓๓๘)
ต่อมาหมายถึงชนะ เช่น 他赢得这场比赛。Tā yíngde zhè chǎng bǐsài “เขาชนะการแข่งขันนี้”

祥 xiáng “กลางสังข์” > “สิริมงคล”

คำว่า 祥 xiáng เดิมหมายถึงกลางสังข์ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๘๓๑)
ต่อมาหมายถึงสิริมงคลในปัจจุบันคำว่า 祥 xiáng มักปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น 吉祥 jíxiáng “สิริมงคล” 祥瑞 xiángruì “นิมิตหมายที่เป็นมงคล”

牺牲 xīshēng “สัตว์ที่ฆ่าสำหรับเซ่นไหว้” – “เสียสละ”

คำว่า 牺牲 xīshēng เดิมหมายถึงสัตว์ที่ฆ่าสำหรับเซ่นไหว้ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๖๘๓) ต่อมาหมายถึงเสียสละ เช่น 牺牲生命 xīshēng shēngmìng “สละชีวิต” 为国牺牲 wèiguó xīshēng “สละชีพเพื่อชาติ”

烂漫 làn màn “วุ่นวาย” > “แพรวพราวด้วยสีสัน”

คำว่า 烂漫 làn màn เดิมหมายถึงวุ่นวาย (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๖๗๓)
ต่อมาหมายถึงแพรวพราวด้วยสีสัน เช่น 山花烂漫 Shānhuā làn màn. “ดอกไม้บนเขาสีสวยสดดงงาม”

锻炼 duànliàn “ทำร้ายผู้อื่น” > “ออกกำลังกาย ฟึ่กฝน”

คำว่า 锻炼 duànliàn เดิมหมายถึงทำร้ายผู้อื่น (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๕๔๐) ต่อมาหมายถึงออกกำลังกายหรือฟึ่กฝน เช่น 锻炼身体 duànliàn shēntǐ “ออกกำลังกาย” 锻炼语言 duànliàn yǔyán “ฟึ่กฝนภาษา”

前进 qiánjìn “เดินเข้าไปมอบสิ่งของ” > “พัฒนา ก้าวหน้า”

คำว่า 前进 qiánjìn เดิมหมายถึงเดินเข้าไปมอบสิ่งของ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๗๑, ๑๔๔๐) ต่อมาหมายถึงพัฒนาหรือก้าวหน้า เช่น 前进的中国 qiánjìn de Zhōngguó “ประเทศจีนก้าวหน้า”

客气 kèqì “หลอกหลวง จอมปลอม” > “สุภาพ ถ่อมตัว รู้สึกเกรงใจ”

คำว่า 客气 kèqì เดิมหมายถึงหลอกหลวงจอมปลอม (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๖๐๗) ต่อมาหมายถึงรู้สึกเกรงใจ ออกเสียงว่า kèqi เช่น 你太客气了。 Nǐ tài kèqì le. “คุณเกรงใจไปแล้ว”

聪明 cōngmíng “ความรู้สึใจ” > “ฉลาด”

คำว่า 聪明 cōngmíng เดิมหมายถึงความรู้สึใจ (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๑๗๐) ต่อมาหมายถึงฉลาด ออกเสียงว่า cōngming เช่น 他太聪明了。 Tā tài cōngming le. “เขาฉลาดเหลือเกิน”

深刻 shēnkè “(ลงโทษ) รุนแรง” > “ลึกซึ้ง”

คำว่า 深刻 shēnkè เดิมหมายถึงการลงโทษที่รุนแรง (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๙๗๘) ต่อมาหมายถึงลึกซึ้ง เช่น 深刻的印象 shēnkè de yìnxiàng “ความประทับใจที่ลึกซึ้ง”

๖.๒.๔ ความหมายของคำเสื่อมลง (Pejoration)

คำอาจมีความหมายเปลี่ยนไปในทางที่เสื่อมลงจากเดิม ตัวอย่าง

妖艳 yāoyàn “สวยงาม” > “ยั่ววน”

คำว่า 妖艳 yāoyàn เดิมหมายถึงสวยงาม ใช้บรรยายรูปร่างหน้าตา หรือลักษณะท่าทางของหญิงสาว (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๘๙) ต่อมาหมายถึงสวยอย่างยั่ววน เช่น 妖艳 yāoyàn “เต็มไปด้วยเสน่ห์ยั่ววน” 妖里妖气 yāolǐyāoqì “ยั่ววนด้วยเสน่ห์”

讽 fěng “ตักเตือน ทัดทาน” > “เสียดสี เหน็บแนม ถากถาง”

คำว่า 讽 fěng เดิมหมายถึงตักเตือน ทัดทาน (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๒๙๐) ต่อมาหมายถึงพูดจาเสียดสี ในปัจจุบันคำว่า 讽 fěng มักปรากฏร่วมกับคำอื่นเสมอ เช่น 讥讽 jīfěng “หัวเราะเยาะ” 嘲讽 chāofěng “เยาะเย้ยถากถาง” 讽谏 fěngjiàn “ตักเตือนด้วยการเหน็บแนม”

卑鄙 bēibǐ “ฐานะต่ำต้อย” > “ต่ำช้า เลวทราม”

คำว่า 卑鄙 bēibǐ เดิมหมายถึงฐานะต่ำต้อย (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๙๐) ต่อมาหมายถึงต่ำช้า เลวทราม ในสมัยโบราณคำว่า 卑鄙 bēibǐ ใช้กล่าวถึงสถานภาพทางสังคมที่ต่ำต้อยหรือเป็นคำที่ใช้ถ่อมตนเพื่อให้เกียรติผู้ฟังที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่าตนในปัจจุบันคำว่า

卑鄙 bēibǐ ใช้บรรยายพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น 卑鄙无耻的行为 bēibǐ wúchǐ de xíngwéi “พฤติกรรมที่ต่ำช้า เลวทราม”

爪牙 zhǎoyá “ขุนนางฝ่ายบู๊” > “ลูกสมุนผู้มีอิทธิพล”

คำว่า 爪牙 zhǎoyá เดิมหมายถึงขุนนางฝ่ายบู๊ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๖๗๕) ต่อมาหมายถึงลูกสมุนผู้มีอิทธิพล การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวน่าจะมาจากรูปศัพท์ 爪牙 zhǎoyá ซึ่งหมายถึงกรงเล็บและฟัน ต่อมาจึงนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับลูกสมุนที่ทำงานให้กับผู้มีอิทธิพล

谣言 yáoyán “เพลงพื้นบ้าน” > “ข่าวลือ”

คำว่า 谣言 yáoyán เดิมหมายถึงเพลงพื้นบ้าน (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๒๙๒) ต่อมาหมายถึงข่าวลือ ในสมัยโบราณการร้องเพลงของพวกชาวบ้านโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบเรียกว่า 谣 yáo ต่อมาคำว่า 谣言 yáoyán ถูกนำมาใช้ในทางไม่ดีมีความหมายถึงเรื่องที่ถูกขึ้นมาโดยปราศจากเค้ามูลความจริง

霸王 bàwáng “ผู้ปกครอง จักรพรรดิ” > “จอมอันทพาล”

คำว่า 霸王 bàwáng เดิมหมายถึงผู้ปกครองหรือจักรพรรดิ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๖๑๙) ต่อมาหมายถึงจอมอันทพาล ในปัจจุบันคำว่า 霸王 bàwáng ที่ใช้ในความหมายว่าผู้ปกครองหรือจักรพรรดินั้นคงพบเฉพาะในนวนิยายกำลังภายใน หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่โดยทั่วไปแล้วจะใช้ในความหมายที่ไม่ดี

妓女 jì nǚ “หญิงที่มีความสามารถด้านการร้องรำทำเพลง” > “โสเภณี”

คำว่า 妓女 jì nǚ เดิมหมายถึงผู้หญิงที่มีความสามารถด้านการร้องรำทำเพลง (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๘๘) ต่อมาหมายถึงโสเภณี ในสมัยโบราณ 妓女 jì nǚ เป็นอาชีพหนึ่งในสังคม หญิงที่มีความชำนาญด้านการร้องรำทำเพลงชั้นสูงจะได้รับการยกย่องจากผู้คนในสังคม ต่อมาคำว่า 妓女 jì nǚ ถูกนำมาใช้ในทางไม่ดี หมายถึงโสเภณี

吹嘘 chuīxū “หายใจ ฟั่นลม” > “คุยโวโอ้อวด”

คำว่า 吹嘘 chuīxū เดิมหมายถึงหายใจหรือฟั่นลมออกจากปาก (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๐๙) ต่อมาหมายถึงคุยโวโอ้อวด เช่น 这件事不值得那么吹嘘。 Zhè jiàn shì bùzhídé nàme chuīxū “เรื่องแค่นี้ไม่ต้องคุยโวโอ้อวดขนาดนั้นก็ได้”

荒唐 huāngtáng “กว้างสุดลูกหูลูกตา” > “ไร้สาระ กำเริบเลิกล้าน ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง”

คำว่า 荒唐 huāngtáng เดิมหมายถึงกว้างสุดลูกหูลูกตา (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๐๕๓) ต่อมาหมายถึงความคิด การปฏิบัติหรือการกระทำที่ไร้สาระกำเริบเลิกล้าน ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง เช่น 这个想法毫无道理，实在荒唐。 Zhège xiǎngfǎ háo wú dǎolǐ, shízài huāngtáng “ความคิดนี้ไม่มีเหตุผล ไร้สาระจริงๆ”

遭遇 zāoyù “พบหรือประสบเรื่องราวโดยทั่วไป” > “ประสบความโชคร้ายหรือเคราะห์กรรม”

คำว่า 遭遇 zāoyù เดิมหมายถึงพบหรือประสบเรื่องราวโดยทั่วไปทั้งดีและร้าย (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๔๕๔) ต่อมาหมายถึงประสบความโชคร้ายหรือเคราะห์กรรม เช่น 工作中遭遇了不少困难。 Gōngzuòzhōng zāoyùle bùshǎo kùnnán “ในขณะทำงานประสบกับอุปสรรคไม่น้อย”

๖.๒.๕ ความหมายของคำเคลื่อนย้าย (Shift)

คำๆ หนึ่งอาจมีความหมายเคลื่อนย้ายไปจากเดิม เช่นแต่เดิมเคยหมายถึงของสิ่งหนึ่ง ต่อมานำมาใช้ในบริบทที่ต่างจากเดิม เมื่อมีการใช้คำนั้นกันอย่างแพร่หลายจึงถูกแทนที่ด้วยความหมายใหม่ ตัวอย่าง

乐府 yuèfǔ “หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับดนตรีในราชสำนัก” > “บทประพันธ์ร้อยกรองประเภทหนึ่ง”

คำว่า 乐府 yuèfǔ เดิมหมายถึงกระทรวง (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๑๓๕๒) ในสมัยราชวงศ์ฮั่น มีการจัดตั้งหน่วยงานที่จัดการดูแลเรื่องการดนตรีในราชสำนัก เรียกว่า 乐府 yuèfǔ มีหน้าที่สำคัญคือส่งขุนนางออกไปรวบรวมเพลงพื้นเมืองแล้วนำมาประกอบเป็นดนตรีที่ขับร้องในราชสำนัก ต่อมาจึงมีการเรียกบทประพันธ์ประเภทนี้ว่า 乐府 yuèfǔ สมัยราชวงศ์ฮั่นตอนปลายหน่วยงานนี้เสื่อมความนิยมลง ฝ่ายขุนนางที่ดูแลเรื่องการดนตรีในราชสำนักจึงมีบทบาทน้อยลงไปด้วย จะเห็นว่าความหมายของคำว่า 乐府 yuèfǔ ได้เคลื่อนย้ายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดนตรีในราชสำนัก กลายเป็นบทประพันธ์ประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมมากในสมัยราชวงศ์ฮั่น

寺 sì “หน่วยงานราชการ” > “วัด”

คำว่า 寺 sì เดิมหมายถึงหน่วยงานราชการ (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๒๒๑๗) ส่วนความหมายใหม่หมายถึงวัด การเคลื่อนย้ายความหมายของคำ 寺 sì นี้ที่มาจากในสมัยราชวงศ์ฮั่น พระเจ้าฮั่นหมิงตี้ได้ส่งทูตไปอัญเชิญพระไตรปิฎกยังชมพูทวีป ขากลับม้าขาวซึ่งบรรทุกพระไตรปิฎกได้มาหยุดอยู่ที่ศาลว่าการหงหลู จึงประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญมาจากชมพูทวีป ณ ศาลว่าการแห่งนี้ เมื่อเรื่องนี้ได้เลื่องลือออกไป ผู้คนจึงเรียกศาลว่าการหงหลูว่าวัดม้าขาวนับแต่นั้นมา

行李 xínglǐ “ชุด” > “กระเป๋าเดินทาง”

คำว่า 行李 xínglǐ เดิมหมายถึงชุด (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๑๑๙๕) ต่อมาหมายถึงกระเป๋าเดินทาง จากการสำรวจข้อมูลพบว่าคำว่า 行李 xínglǐ นั้นในสมัยราชวงศ์ถังใช้ในความหมายว่า “ผู้นำทางของเหล่าขุนนาง” ต่อมาในสมัยราชวงศ์ซ่งได้นำมาใช้ในความหมายว่า “เสื้อผ้าที่นำติดตัวไปด้วย” ด้วยเหตุที่เสื้อผ้าหรือข้าวของเครื่องใช้ที่นำติดตัวไปด้วยต้องจัดเก็บในหีบห่อให้เรียบร้อย ความหมายของคำว่า 行李 xínglǐ จึงพัฒนามาเป็นกระเป๋าเดินทางเหมือนในปัจจุบัน

荤 hūn “ผักที่มีกลิ่นฉุน เช่น หอม กระเทียม” > “อาหารประเภทเนื้อสัตว์”

คำว่า 荤 hūn เดิมหมายถึงผักที่มีกลิ่นฉุน เช่น หอม กระเทียม (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๐๗๖) ต่อมาหมายถึงอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ตรงกันข้ามกับ 素 sù หมายถึงอาหารประเภทมังสวิรัติ ในปัจจุบันการกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์จึงเรียกว่า 吃荤 chīhūn ส่วนการกินอาหารมังสวิรัติเรียกว่า 吃素 chīsù

狱 yù “คดีความ” > “คุก”

คำว่า 狱 yù เดิมหมายถึงคดีความ (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๑๓๔๓) ต่อมาหมายถึงคุก ในสมัยโบราณคำว่า 监 jiān หมายถึงคุก ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะคำว่า 监 jiān กับคำว่า 狱 yù ใช้ร่วมกันบ่อยเข้าทำให้คำว่า 狱 yù มีความหมายเหมือนกับคำว่า 监 jiān ในปัจจุบันคำว่า 监 jiān ไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้ ต้องปรากฏร่วมกับคำอื่น เช่น 监狱 jiānyù “คุกนักโทษ” ส่วนคำว่า 狱 yù นั้นสามารถปรากฏตามลำพังได้ เช่น 入狱 rùyù “เข้าคุก”

闻 wén “ได้ยิน” > “ดมกลิ่น”

คำว่า 闻 wén เดิมหมายถึงได้ยิน (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๙๘๒) ต่อมาหมายถึงดมกลิ่น เช่น 你闻闻这是什么菜? Nǐ wénwén zhè shì shénme cài? “คุณลองดมดูซิ นี่คือน้ำอาหารอะไร?”

涕 tì “น้ำตา” > “น้ำมูก”

คำว่า 涕 tì เดิมหมายถึงน้ำตา (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๕๘๗) ต่อมาหมายถึงน้ำมูก เช่น 流鼻涕 liúbídnǐ “น้ำมูกไหล” แต่ถ้าหมายถึงน้ำตา ในปัจจุบันใช้คำว่า 泪 lèi เช่น 流涕 liúlèi “ร้องไห้”

走 zǒu “วิ่ง” > “เดิน”

คำว่า 走 zǒu เดิมหมายถึงวิ่ง (王力古汉语字典 ๒๐๐๐ : ๑๓๕๓) ต่อมาหมายถึงเดิน เช่น 走路 zǒulù “เดินบนถนน” 走过场 zǒuguòchǎng “เดินผ่านเวทีการแสดง”

结束 jiéshù “ผูก มัด” > “จบสิ้น”

คำว่า 结束 jiéshù เดิมหมายถึงผูกหรือมัดให้แน่น (中华古汉语大辞典 ๒๐๐๐ : ๕๒๒) ต่อมาหมายถึงจบสิ้น เช่น 这次大会圆满结束。Zhè cì dàhuì yuánmǎn jiéshù. “การประชุมใหญ่ครั้งนี้จบลงอย่างสมบูรณ์”

๗. บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำในภาษาจีนสะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่า ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พลวัตของภาษามีประสิทธิภาพให้เห็นอยู่ในคลังคำของภาษา คำในสมัยโบราณจำนวนมากมีความหมายแตกต่างจากปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงอาจมาจากหลายปัจจัยด้วยกันทั้งปัจจัยภายในภาษา เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและปัจจัยภายในภาษา เช่น การใช้คำร่วมกัน ความหมายของคำยังคงเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ ตราบเท่าที่ภาษายังคงเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารกันในสังคม

บรรณานุกรม

- น้ำทิพย์ กิงคารวัฒน์. ๒๕๔๑. การเปลี่ยนแปลงของภาษา ภาษาอังกฤษผ่านกาลเวลา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. ๒๕๓๙. การเปลี่ยนแปลงของภาษา ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย ๓ : ภาษาศาสตร์สำหรับครู, ๒ : ๓๓๑๐-๓๓๙๙. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- 高守钢. ๒๐๐๐. 《古代汉语词义通论》, 语文出版社.
- 蒋绍愚. ๑๙๘๙. 《古汉语词汇纲要》, 北京大学出版社.
- 蒋绍愚等. ๑๙๙๕. 《古汉语常用字字典》, 商务印书.
- 宋永培. ๒๐๐๐. 《古汉语词义系统研究》, 内蒙古教育出版社.
- 王力. ๑๙๘๐. 《汉语史稿》, 山东教育出版社.
- . ๒๐๐๐. 《王力古汉语字典》, 中华书局.
- 王松茂等. ๒๐๐๐. 《中华古汉语大辞典》, 吉林文史出版社.
- 张联荣. ๒๐๐๐. 《古汉语词义论》, 北京大学出版社.